

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 85.

Fylke: Nord-Trøndelag.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Grong.

Emne: Tradisjoner om jakt og
jæger.

Bygdelag: Indre Namdalen.

Oppskr. av: Martin Bjerken 92 år.

Gard: Bjerken.

(adresse): Øyhøim.

G.nr. 2. Br.nr. 1.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Av eige røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Retten til jakte hørte etter Frostatingsloven og Gulatingsloven grunneieren til, og det samme finnes hos Magnus Lagabøter. Men det var vist ikke så streng håndheving av grunneierretten i den eldre tid. Etter at en fikk de nyere jaktregler ved jaktloven, har håndhevinga av grunneierens enerett vært nøiaktig iaktatt.

Om en ting som å skyte på sovende dyr var forbudt i de eldste lovregler kjennes ikke, og var muligens ikke noe særlig gjeldende i jagerens bevissthet. Men resikoen her var vist minimal, da ett vildt hadde så skarpe sanser, at jageren ikke nådde fram til det uten, at det merket det på forsvarlig avstann.

At en og annen kunde gå til skogs med børsa på en søndagsmorgen hendte vist en gang i mellem, men noen almindelig søndagsjakt var det neppe.

Blev ett dyr skadeskudt blev det oppsøkt og avlivet så snart råd var, men på dyr som elg kunde skaden være så liten, at dyret ikke lot sig finne igjen. Det var så skremt, at det søkte tilholl i andre skoger, som lå langt borte fra stedet, hvor det hadd fått såret.

De forsiktighetsregler som gjaldt for jageren, når han hadde våpen hjemme hengende på veggen var å ta ut ladningen og å holle all amunisjon ned-låst, så ingen uvedkommende kunne finne den. - Noen seremonier hørte ikke med, når en skulde på jakttur. Om så har vært, har det vært i gammel tid, og at jageren merket varsler, har en ikke hørt fortalt noe om.

Deling av skudt vildt som elg var det en regel for, at jageren skulde ha halvparten av dyret, og grunn-

16317

2

den andre halvpart. Muligens gjaldt også samme regel for felddt bjørn, da kjøttet av bjørn også var et verdifuldt matemne i den gamle tid. Om jageren hadde retten til tungen og mørbraderne i felddt storvildt i den eldre tid kjennes ikke. 8) Noe forbud mot å spise visse deler av felddt vilt kjennes ikke. Men om så har vært, har det hatt sammenheng med gammel overtru. 9) Heller ikke har en hørt om, at næsetippen av skuddt bjørn blev skåret av. 10) At etterbyrden av skuddt ^{Bjørn} blev brukt i trolldomsøiemed er helt ukjendt og, 11) at labberne av felddt bjørn blev avskåret og brukt i spesielle øiemed er like ukjendt. Det eneste en vet er, at hjørnetannen av felddt bjørn blev montert av en gullsmed til brosjje og båret som brosjje, har en kjendskap til.

At bjørnen kunde være ett hjelpsomt dyr blev aldrig nemnt. Kom den inn i buskapen i sæterhamninga og sæterbudeia var med som gjæter ~~og bjørnen kom inn i buskapen~~ kunde budeia skremme den ved å ta opp klærne og vise den blanke kroppen noe, som den skulde være redd av. Dette høres litt eventyrlig, men det blev fortalt som full sandhet.

14) Vargen om den kom inn i buskapen, skremte gjæterne ved å skrike det de orket, og det skremtes vargen av. Gjæterne blev gjerne hæs i målet etter en slik konsert, og blev en forkjølet og hæs om vinteren, fikk en gjerne spørsmålet, om en hadde set vargen. Noe annet som spesielt vargskremsel var der neppe. 15) Noe vern mot rovdyr ved å ta inn medisiner av forskjellig slags, hørte en aldrig omtalt. Det eneste en hørte fra en varginvasjon fra omkring 1920 var, at en sætereier smurte karbolinium på trær og steiner i hamninga da han mente, at den sterke lukta skulde skremme udyra. 16) I 1840 - 1850 åra var det en stor varginvasjon over Trøndelagsbygderne og, da den holdt sig i flere år var det tilslutt utlegging av giftåte, som var årsak til, at den forsvandt for ikke å komme igjen på mangfoldige år. Bjørnestammen, som var av adskillig størrelse, blev utryddet av noen samer brødrene Andreas, Elias, Jakob, Tomas og John Eliassønner, sønner av samer Elias Mjøsundet i Fosnes.

De streifet om i fjellene og feldte den siste av Namdalsbjørnen ved å drive en intens jakt på den.

Foresten drev også enkelte av bygdefolket, som var bjørnejegere, både jakt og fanst på bjørnen. På de fleste ting som blev holdt i distriktet, var det ofte flere som viste frem bjørnehud for å få skotpenger utbetalt. Bjørnestammen var sikkert af betydelig størrelse i den eldre tid.

I de siste år har det vært adskillige sauemyrderier oppe i grensebygderne mot Sverige av bjørn, som tar turer over grensa fra nabolandet og inn på Norsk beiteområde, hvor store sauebesetninger er på beite.